(א) אמר רב פפא [א]הלכתא מלוה על פה גובה מן היורשין [ב]ואינו גובה מן הלקוחות גובה מן היורשין כדי שלא תנעול דלת בפני לוין ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא: הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין וכו': בעא מיניה רבה בר נתן מר' יוחנן הוחזק כתב ידו בבית דין מאי אמר ליה [ג]אף על פי שהוחזק כתב ידו בבית דין אינו גובה אלא מנכסים בני חורין מתיב רמי בר חמא [ד]שלשה גיטין פסולין ואם נישאת הולד כשר ואלו הן [ה]כתב בכתב ידו ואין עליו עדים [ו]יש עליו עדים ואין בו זמן יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד הרי אלו שלשה גיטין פסולין ואם נישאת הולד כשר רבי אלעזר אומר [ג]אף על פי שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר וגובה מנכסים משועבדים שאני התם (א) דמשעת כתיבה הוא דשעבד נפשיה: ערב היוצא לאחר חיתום שטרות וכו': אמר רב קודם חיתום שטרות גובה מנכסים משועבדים לאחר חיתום שטרות גובה מנכסים בני חורין זמנין אמר רב אפילו קודם חיתום שטרות אינו גובה אלא מנכסים בני חורין קשיא דרב אדרב לא קשיא [ז]הא דכתב ביה פלוני ערב הא דכתב ביה ופלוני ערב ור' יוחנן אמר אחד זה ואחד זה אינו גובה אלא מנכסים בני חורין ואף על גב דכתב ביה ופלוני ערב מתיב רבא [ח ט]עדים החתומין על שאילת שלום בגט פסול חיישינן שמא על שאילת שלום חתמו ואמר רבי אבהו לדידי מיפרשא ליה מיניה דרבי יוחנן [ד]שאילו פסול ושאילו כשר הכא נמי דכתב פלוני ערב אי הכי היינו דרב אימא וכן אמר רבי יוחנן: מעשה ובא לפני רבי ישמעאל וכו': אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן אף על פי שקילס רבי ישמעאל את בן ננס הלכה כמותו איבעיא להו בחנוק מה לי אמר רבי ישמעאל תא שמע דאמר ר' יעקב אמר רבי יוחנן חלוק היה רבי ישמעאל אף בחנוק הלכה כמותו או אין הלכה כמותו תא שמע דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן חלוק היה רבי ישמעאל אף בחנוק והלכה כמותו אף בחנוק אמר רב יהודה אמר שמואל [י]חנוק וקנו מידו משתעבד מכלל דערב בעלמא לא בעי קנין ופליגא דרב נחמן דאמר רב נחמן ערב

אמר רב פפא הלכתא כו'. לעיל [קעה.] פירשתי גביית מלוה מן היתומים וגם בפרק שום היתומים בערכין (דף כב:) אמר רבא הלכתא אין נזקקין לנכסי יתומים כו': **בעא מיניה רבה בר נתן מרבי יוחנן הוחזק כתב ידו בבית דין מהו.** לאחר זמן שמסר לו הלוה למלוה כתב ידו שהוא חייב לו ממון ובא בב"ד והודה בפניהם שהוא כתב ידו וכתבו לו ב"ד הנפק הוא הנקרא אשרתא וקיום השטר: **מהו.** מי אמרינן הרי הוא מעתה כשטר שיש בו עדים ויגבה ממשעבדי דאחריות טעות סופר הוא ד) לכל שטר מלוה ומכירה שחותמים בו עדים גובין ממשעבדי כאילו כתוב בהן אחריות או דלמא קיום שטר אינו מועיל לשום שטר אלא להחזיקו בב"ד לכמות שהיה מקודם לכן שאילו ימותו עדים או לוה לא יוכל לטעון שטר זה מזויף הוא דב"ד קיימוהו ויגבה בו המלוה וגם זה לא יגבה אלא מבני חורין ולהכי אהני ב"ד שלא יוכל לוה לומר אין זה כתב ידי: **פסולין.** ליגשא בו: **ואין עליו עדים.** אלא שנמסר לה בפני עדים דעדי מסירה כרתי ליה בדיעבד: **הרי אלו כו'.** בגיטין [פו.] מפרש הרי אלו דרישא והרי אלו דסיפא ה) למעוטי מאי והתם מפרשא כולה: **כשר.** לכתחלה דסבירא ליה עדי מסירה כרתי: **וגובה מנכסים משועבדים.** כלומר ואם שטר מלוה הוא אותו השטר הכתוב בכתב ידו ואין בו עדים אלא שמסרו בפני עדים גובה מנכסים משועבדים והכי מפרש התם ר' יוחנן אליבא דר' אלעזר בפ' [המביא תניינא] (גיטין כג:) שאפי' בשאר שטרות גובה מנכסים משועבדים בעדי מסירה בלבד. אלמא הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו ומסרו בפני עדים גובה ממשעבדי וכל שכן הוחזק בבית דין: ה"ג **שאני התם דמשעת כתיבה הוא דשעבד נפשיה.** כשנכתב השטר נכתב כדי למסרו בפני עדים שיהו עדי מסירה במקום עדי חתימה הלכך כיון דלר' אלעזר עדי מסירה כרתי כאילו נחתמו בתוך השטר דמי אבל אנו מיבעיא לן בהוציא כתב ידו בעלמא ששמו של לוה חתום בו שזה מסר לו במקום הודאה שלא יוכל לחזור ולכפור בו ולומר פרעתי כל זמן שחתימתו ביד מלוה (ב) שלא נעשה השטר בלשון של שטר שעדים חתומים בו ולאחר זמן החזיקו בב"ד וכשהלוהו כמלוה על פה היא ותו לא אלו ב"ד בקיומן לעשותו שטר שיש בו אחריות נכסים שהרי לא לדעת כן נכתב מתחלה. כן נראה בעיני שמועה זו וכן עיקר. ואית דגרסי משעת הכתובה ו) ולא ידעו לשיטת השמועה: **פלוני ערב.** הפסיק הענין ודלמא לא אסהדי עדים אלא אשטרא דלעיל לחוד: **ופלוני ערב.** וי"ו מוסיף על ענין ראשון ועל השטר ועל הערבות חתימי סהדי: **ושאילו כשר.** שעל הכל העידו עדים: **הלכה כמותו.** כר' ישמעאל דגובה מנכסים בני חורין: **חנוק מה לי אמר רבי ישמעאל.** דלמא משום לערב דמחבריה שנחנק נמי גמר ומקנה או דלמא מתכוין הוא להצילו מחניקה ומלוה הוא דקא עביד ולאו מידי מסריה ולא הוי ערב:

גובה מן היורשים כדי שלא תנעול דלת בפני לוין. הכא מוקי הך מילתא אליבא דכולי עלמא בין למאן דאמר דאורייתא בין למאן דאמר לאו דאורייתא ובפרק קמא דקדושין (דף יג: ושם) אמרינן גובה מן היורשים שעבודא דאורייתא ואינו גובה [מן הלקוחות כו'] ויש לפרש דרב פפא לא אמר אלא מלוה על פה גובה מן היורשים ואינו גובה מן הלקוחות וגמרא מפרש לה הכא למאן דאמר שעבודא לאו דאורייתא והתם למאן דאמר שעבודא דאורייתא והוי כמו איכא דאמרי מילתא דהכא והתם וכעין זה מצינו בהמקבל (ב"מ דף קיב. ושם) דבעו מיניה מרב ששת קבלן עובר בבל תלין או לא אומן קונה בשבח כלי או לא ז) ובהגוזל קמא (ב"ק דף צט.) משמע שלא שאלו ממנו אם אומן קונה בשבח כלי או לא ובשם ה"ר אליהו מ"כ מפרש דהא דפסיק רב פפא התם דשעבודא דאורייתא היינו לענין קרקע כגון האשה שממנה יגבו היורשים עולתה דאיירי התם לעיל במשנה וכן משמע התם מתוך פירוש רבינו חננאל וכן עיקר ח):

משעת כתיבה שעבד נפשיה. ט) כדפירש בקונטרס ולא גרסינן משעת כתובה דהוי משמע דעדי חתימה כרתי בכתובה לרבי אלעזר וזה אינו דהא אפילו אין בכתובה עלמה אלא עדי מסירה כשר כדאמרינן י) דאמר ר"א בין בגיטין בין בשטרות וקיימא לן כוותיה בין בגיטין בין בשטרות מההיא דזה בורר (סנהדרין דף כח: ושם) כ) (הג"ה) ל) [הכא] נמי דכתב ביה אני פלוני ערב ותימה דאם כן ליהוי כשאילו ותירץ מורי ר' דשאני שאילו שדומה שסותר הגט ולעיל (דף קסב:) נמי אמרינן מילתא בקרובין כשר:

והלכה כמותו אף בחנוק. קשה לר"י על הא דהנושא (כתובות דף קא: ושם קב. ד"ה אליבא) דאמר ר' יוחנן באומר לחבירו חייב אני לך מנה בשטר דאלימא מילתא דשטרא וכמאן דאמר להו אתם עדי דמי ומוקי נפשיה כר' ישמעאל מ) דלא פליג עליה ר' ישמעאל אלא משום דסבר דערב לאחר מתן מעות משתעבד כדאמר דהלכה כמותו אף בחנוק ורבי יוחנן גופיה נ) [אפשר דס"ל] כשאמר לו בשוק הנח לו ואתן לך פטור דליכא אלימות' דשטר כלל ומנלן דסבר אלימא מילתא דשטרא ונראה לרבי דחנוק נמי דהכא בשטר ס) דאלימא מילתא דשטרא ע) גמר ומשעבד נפשיה ופי' בקונטרס דלא גרסינן בתר הכי הנך כולהו בעו קנין וכן נראה כי ככר פירש דין כולם ובפירוש רבינו חננאל הוא משמע לפרשו כך בין בחנוק בין בלא חנוק בין בשטר ובין בעל פה בעי קנין ויש ספרים שאין כתוב בהן כלל ונחת לזה מזה:

הדרן עלך גט פשוט וסליקא לה מסכת בבא בתרא

עין משפט נר מצוה

קנו א מיי' פי"א מהל' מלוה ולוה הל' ד' סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' קו סעיף א:

קנז ב מיי' שם וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף א וסי' קלא סעיף א:

קנח ג מיי' שם הלכה ג וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' סט סעיף ב:

קנט ד מיי' פ"א מהל' גירושין הלכה יד ופי' כהשגות ובמ"מ סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קל סעיף כ:

קס ה מיי' שם הל' כה ופי' כהשגות ובמ"מ וסמג שם טוש"ע אה"ע סי' קמ סעיף א:

קסא ו מיי' שם הל' טו [ופי"ו מהל' מלוה הל"ג] וסמג שם טוש"ע אה"ע סי' קלג סעיף א [וח"מ סי' מ סעיף ב]:

קסב ז מיי' פכ"ו מהל' מלוה ולוה הל' א סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' קכט סעיף ז:

קסג ח ט מיי' פ"ד מהל' גירושין הלכה כה סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קל סעיף ג:

קסד י מיי' פכ"ה מהל' מלוה ולוה הל' א סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' קכט סעיף א:

מסורת הש"ס

א) קדושין יג: בכורות מח:, ב) גיטין ג: פו., ג) שם פו. [תוספתא גיטין פ"ז], ד) [ב"מ יד.], ה) [לפנינו שם: מגילה דרישא ומגילה דסיפא], ו) בק"מ: המתיבה, ז) [וע"ע תוספ' מנחות נח: ד"ה ואיכא דאמר], ח) [ועי' תוס' קדושין יג: ד"ה אמר ר"פ], ט) ועי' רש"א, י) נ"ל כלומר ר"י לאמר ר"א. רש"ש, כ) [ועי' תוס' גיטין ג: ד"ה וגובה], ל) רש"א, מ) רש"ל הא לא, נ) רש"ל, ס) נ"ל והשמטה. רש"ש, ע) רש"א מהר"ל,

הגהות הב"ח

(א) גמ' שאני התם דמשעת: (ב) רשב"ם ד"ה הכי גרסינן וכו' ביד מלוה ולא נעשה:

מוסף רש"י

שלשה גיטין פסולין. לכתחילה (גיטין ג:). **ואם נישאת הולד כשר.** הא תנא לאו כר' מאיר סבירא ליה דאמר עדי חתימה כרתי, דלר"מ הולד ממזר (גיטין פו. ע"ש ובהגהות הב"ח). **כתב בכתב ידו.** ידי הבעל. **ואין בו זמן.** גלוהו ומן נכתב (שם ג:) ומן תקנתא דרבנן משום בת אחותו הלכך הולד כשר (שם פו.). **ואין בו אלא עד אחד.** וכתב ידי סופר (שם ג:) פלוני בה בגמ' איכא למ"ד אכתב ידו קאי ואפילו הכי אמפנין לכתחילה לא ורישא אמפנין דאפילו אין בו עד אם נישא הולד כשר, ואיכא למ"ד אכתב סופר קאי ואפילו הכי הולד כשר דסופר הוה ליה כמקום עד שני (שם פו.). **אף על פי שאין עליו עדים.** ואינו כתב ידו. **אלא שנתנו לו בפני עדים כשר.** לכתחלה (שם). **וגובה מנכסים משועבדים.** גובה כתובתה בגט זה מנכסים משועבדים, [illegible] (שם). הואיל [illegible] ואין עמו כתובה גובה כתובתה, ליכא דגובה כתובה מנכסים משועבדים אם שטר מלוה הוא גובה מנכסים משועבדים, שטר חוב וגו' קרי נמי כדאמרינן בעלמא (ב"ק לה.), וגט הוה שאין בו אחריות (שם ג:).

הדרן עלך מסכת בבא בתרא

רבינו גרשום

בשטר והלכה מלוה משלמין יורשין: הוחזק כתב ידו בב"ד. שהעידו לפני ב"ד שזו כתיבת יד לוה מאי. מי אמרינן כיון דהוחזק בבית דין הוי כמו מלוה בשטר וגובה מנכסים משועבדים או דלמא כיון דלא חתימי עליו עדים הוה כמלוה על פה וגובה מבני חורין: אמר ליה אף על פי שהוחזק כו'. הואיל דלא חתימי עליו עדים: ר' אלעזר אומר אע"פ שאין עליו עדים. אלא הואיל שכתב בכתב ידו ונתנו לה בפני עדים כשר וגובה כתובתה מנכסים משועבדים. אלמא אף על גב (בלא חתימת) [דלא חתימין] עדים עליה גבי ממשעבדי וקשי' לר' יוחנן. ואי קשי' לך היכי מצית מקשי גברא מגברא מר' אלעזר לר' יוחנן. תריץ הכי א) ברייתי' היא ומברייתא מצי מקשי. ואמר לך ר' יוחנן הא לא קשיא לי דהתם אמאי גבי ממשעבדי דאיכא כתובתה בידה דאיכא שטרא מעליא דמשעת כתובה שעבד נפשי' אבל הכא דלא שטר מעליא הוא דאין עליו עדים במאי מצי גבי ממשעבדי: ערב היוצא לאחר חיתום שטרות. שכתב מתחת חתימת העדים ופלוני ערב גובה המלוה מאותו ערב מנכסים בני חורין לפי שהואיל שנכתב לאחר חתימת העדים כמלוה על פה דמי שיש לו על הערב: ב) מעשה בא לפני ר' ישמעאל בערב היוצא אחר חיתום שטרות: שלא על אמונתו הלוהו. פירש ר' שלא

רבינו גרשום (המשך)

על אמונתו של ערב הלוהו לפי שלא היה בשעת מתן מעות והכא איכא למימר כיון דנכתב הערב לאחר החיתום איכא למימר לא הלוה בשעת מתן מעות ולא על אמונתו הלוהו דלא אמר בשעת מתן מעות על מנה שאפרע ממי שארצה להכי אינו גובה אפי' מבני חורין: ישמש את שמעון בן ננס. שבקי הוא הרבה בדיני ממונות: הא דכתב ביה בשטר קודם [ופלוני ערב] ואח"כ חתמו העדים משמע זו מוסיף על ענין ראשון דכי היכי דחתמי על מה שכתוב בשטר חתמו נמי על מאי דכתב ביה ופלוני ערב. אבל אי כתב קודם חתימת העדים פלוני ערב משמע דהיינו מילתא אחריתא ועדים לא חתמו ג) אלא אפי' לרב לוהו ורצה שטר גופיה על פה וערב לא טרף מלוה מערב אלא מבני חורין אעיקר שטרא ולא אפלוני ערב הלכך אינו גובה אלא מנכסים בני חורין: לדידי מיפרשא לי מיניה דר' יוחנן. היכא דסי קתני ברייתא דפסול אי כתב בגט בסוף כדת משה וישראל שאילו בשלום פלוני ושוב חתמו עדים איכא למימר על שאילת שלום חתמו שאלו עדים שזה שואל בשלום פלוני אבל אעיקר הגט אין מעידין ואי כתבו בסופו ושאילו בשלום פלו' ושוב חתמו כשר דמשמע דאשאילת שלום ועל כל מאי דכתב בגט חתמו וגובה: כתובה מנכסים משועבדים ואמאי קאמר ר' יוחנן אחד זה ואחד זה אין גובה אלא מנכסים בני חורין ואע"ג דכתב ביה ופלוני ערב. ומשני לא התם נמי בההוא קאמר ר' יוחנן דגובה מבני חורין היכא דכתב ביה פלוני ערב אבל אי כתב ביה ופלוני ערב גובה מנכסים משועבדים ומקשי' היינו דרב דרב הכי נמי אמר. ומתרץ אימא וכן אמר ר' יוחנן כרב: אע"פ שקילס ר' ישמעאל את בן ננס. דאמר ישמש את בן ננס: הלכה כמותו. כר' ישמעאל דגובה מנכסים בני חורין: חלוק היה ר' ישמעאל. על בן ננס אף בחנק דגובה מן הערב מנכסים בני חורין: חנוק וקנו מידו. אחד שהיה חונק חבירו בשביל חובו ומצאו חבירו ואמר ליה הנח לו ואני אתן לך וקנו מן זה הערב שיפרע בשבילו משתעבד. מכלל דערב דעלמא משתעבד בלא קנין:

א) למסורה נ"ל מתחילין היא, ועי' בגיטין פו ע"ב. ב) מכאן עד ד"ה הא דכתב ביה שייך למעלה. ג) נ"ל לא חתמו אלא אעיקר שטרא ולא אפלוני ערב והוי כערב ע"פ וערב וכו' אלא מבני חורין: